

Zarządzenie nr 85/2010
Wójta Gminy Czarna
z dnia 1 października 2010 r.

w sprawie ustalenia systemu zarządzania ryzykiem w Urzędzie Gminy Czarna

Na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminy (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 69 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 157, poz. 1240), Komunikatu Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych zarządzam, co następuje:

§ 1. 1. Wprowadzam obowiązek dokumentowania procesu zarządzania ryzykiem w Urzędzie Gminy Czarna w oparciu o Wytyczne w zakresie zarządzania ryzykiem w Urzędzie Gminy Czarna stanowiące załącznik nr 1 do niniejszego zarządzenia.

2. Koordynatorem zarządzania ryzykiem, w Urzędzie Gminy Czarna ustaląm Panią Mariolę Lew kierownika Referatu Budżetu i Finansów, która jest odpowiedzialna jest za gromadzenie i archiwizację dokumentacji dotyczącej zarządzania ryzykiem.

3. Zobowiązuję kierowników referatów i pracowników na samodzielnych stanowiskach urzędzie gminy do:

1. opisanie celów (zadań) swoich referatów z uwzględnieniem zapisów Strategii Rozwoju, budżetu Gminy i zadań określonych w regulaminie organizacyjnym urzędu,
2. identyfikacji i oceny ryzyka w zakresie wyznaczonych celów (zadań),
3. przeprowadzenia analizy zidentyfikowanych ryzyk,
4. zaproponowania mechanizmów kontrolnych w zakresie zidentyfikowanych ryzyk, których ocena przekracza poziom 16 punktów,
5. przekazania analizy zidentyfikowanych ryzyk do koordynatora zarządzania ryzykiem w terminie do 31 stycznia każdego roku.

4. Przeprowadzona analiza podlega udokumentowaniu w formie tabeli według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do niniejszego zarządzenia i stanowi część składową rejestru ryzyka, który prowadzony jest w Urzędzie Gminy.

§ 2. 1. Koordynator zarządzania ryzykiem na podstawie cząstkowych rejestrów przekazanych przez kierowników referatów tworzy zbiorczy rejestr ryzyka dla Urzędu Gminy.

2. Koordynator zarządzania ryzykiem po opracowaniu zbiorczego rejestru dokonuje jego analizy, a wyniki przedstawia na naradzie prowadzonej przez Wójta z udziałem kadry kierowniczej urzędu gminy.

3. Fakt przeprowadzenia narady dokumentowany jest przez koordynatora w postaci notatki służbowej.

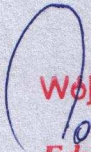
§ 3. 1. Zobowiązuję kierowników referatów do:

1. monitorowania procesu zarządzania ryzykiem tj. bieżącej oceny zagrożeń w zakresie realizowanych celów (zadań).

2. zgłaszania zagrożeń (ryzyk), które mogą mieć znaczący wpływ na realizację celów (zadań) podczas prowadzonych narad i odpraw.
2. W przypadku wystąpienia ryzyk o bardzo wysokiej istotności wymagających wdrożenia dodatkowych mechanizmów kontrolnych w celu minimalizacji lub ograniczenia ryzyka podejmowane są bieżąco decyzje o wdrożeniu mechanizmów kontrolnych.

§ 4. Nadzór nad realizacją zarządzenia powierzam Skarbnikowi Gminy.

§ 5. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wójt Gminy Czarna
Dobrzański
Edward Dobrzański

Wytyczne w zakresie systemu zarządzania ryzykiem w Urzędzie Gminy Czarna

I. Postanowienia ogólne

§ 1

1. System kontroli zarządczej w komórkach organizacyjnych bazuje m.in. na systemie zarządzania ryzykiem.
2. Zarządzanie ryzykiem w komórkach organizacyjnych Urzędu ma przyczynić się do poprawy we wszystkich obszarach zarządzania oraz ograniczyć ewentualne negatywne skutki zdarzeń do akceptowalnego poziomu, w szczególności w zakresie efektywnego zarządzania zasobami, zapewnienia ochrony majątku, efektywności finansowej oraz ochrony wizerunku Urzędu.
3. Celem wytycznych jest:
  1. zapewnienie spójnego i jednolitego modelu zarządzania ryzykiem w urzędzie zgodnego z powszechnie przyjętymi w jednostkach sektora finansów publicznych – standardami kontroli zarządczej, z uwzględnieniem specyficznych zadań komórek organizacyjnych, które je wdrażają i warunków, w których te komórki działają,
  2. podniesienie jakości kontroli zarządczej oraz zapewnienie prawidłowego jej przebiegu,
  3. sprowadzanie stopnia potencjalnego ryzyka do akceptowalnego poziomu poprzez oddziaływanie na prawdopodobieństwo i potencjalne skutki wystąpienia ryzyka,
  4. zwiększenie prawdopodobieństwa osiągnięcia celów/realizacji zadań poprzez ograniczenie ewentualnych negatywnych skutków zdarzeń do akceptowalnego poziomu,
  5. ochronę majątku trwałego i nietrwałego oraz ochronę wizerunku.

§ 2

Ilekróć w wytycznych jest mowa o:

1. **zarządzaniu ryzykiem** – proces identyfikacji, oceny, zarządzania i kontroli potencjalnych zdarzeń lub sytuacji, zmierzający do dostarczenia racjonalnego zapewnienia, że cele jednostki zostaną zrealizowane,
2. **ryzyku** – należy przez to rozumieć możliwość zaistnienia zdarzenia, które będzie miało wpływ na realizację założonych celów/zadań jednostki,
3. **mechanizmie kontroli** – należy przez to rozumieć konkretne sposoby zapobiegania możliwemu ryzyku lub jego ograniczenia,
4. **referacie** – należy przez to rozumieć także samodzielne stanowisko w urzędzie,
5. **standardach kontroli zarządczej** – należy przez to rozumieć standardy kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych wprowadzone Komunikatem nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz.84),

6. **ustawie** – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr.157, poz.1240) System zarządzania ryzykiem zawiera:

II. Określenie celów i identyfikacja ryzyka(zadań)

§ 3

1. Niezbędnym warunkiem zarządzania ryzykiem jest określenie jasnych i spójnych celów/zadań poszczególnych komórek organizacyjnych. Dopiero po określeniu celów/zadań możliwa jest identyfikacja ryzyka, które może zagrozić ich osiągnięciu. Liczba celów/zadań ogólnych powinna być adekwatna do zadań powierzonych komórce w szczególności zapisanych w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu.
2. Identyfikacja ryzyka jest procesem systematycznego i ciągłego rozpoznawania typów ryzyka (zagrożeń, czynników ryzyka, niebezpieczeństw, potencjalnych źródeł strat/korzyści), które mogą dotyczyć jednostki. Możliwie dokładna identyfikacja charakteru i zakresu potencjalnego ryzyka umożliwia wybór i podjęcie we właściwym czasie odpowiednich czynności zapobiegawczych bądź też minimalizujących wpływ i skutki ryzykownych działań.
3. Identyfikacja ryzyka polega na określeniu możliwych zagrożeń – zdarzeń, które mogą wystąpić jako przeszkody w realizacji celów/zadań.
4. Identyfikuje się zarówno ryzyko dotyczące całej jednostki, jak i ryzyko odnoszące się do każdego istotnego obszaru jej działalności, projektu czy procesu.
5. W procesie identyfikacji ryzyka rozważane są czynniki sprzyjające wystąpieniu ryzyka:
  1. wynikającego ze źródeł zewnętrznych (infrastruktura, zewnętrzne warunki ekonomiczne, zmiany polityczne, środowisko prawne, środowisko naturalne, siła wyższa),
  2. ryzyka o charakterze finansowym (wielkość środków finansowych, płynność, inwestycje, strata środków, sprawozdawczość finansowa),
  3. ryzyka wynikającego z charakteru prowadzonej działalności (niewystarczające kompetencje zawodowe pracowników, brak motywacji u pracowników, technologia, nowe zadania i programy, innowacyjność),
  4. ryzyka związanego z zarządzaniem (jakość systemu kontroli, jakość zespołu zarządzającego, nieadekwatna struktura organizacyjna, niskie wynagrodzenia).

III. Analiza ryzyka

§ 4

1. Analizie poddaje się każde ryzyko występujące w danym obszarze/procesie, w celu określenia możliwych skutków i prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka.
2. Przeprowadzając analizę danego ryzyka pamiętać należy, iż proces ten ma charakter subiektywnej *oceny* dokonywanej przez poszczególnych kierowników samodzielnych komórek organizacyjnych.
  1. Oszacowanie *prawdopodobieństwa* wystąpienia danego ryzyka następuje w oparciu o jakościowo-ilościową ocenę, wg tabeli Nr 1.
  2. Określenia potencjalnego *wplywu/skutków/strat* wystąpienia danego ryzyka dokonuje się w oparciu o jakościowo-ilościową ocenę, wg tabeli Nr 2.

Tabela Nr 1. Jakościowo-ilościowa ocena prawdopodobieństwa ryzyka

Hasłowy opis prawdopodobieństwa	Opis szczegółowy	Wartość prawdopodobieństwa w skali 1-5
prawie niemożliwe	<i>zdarzenie może zaistnieć jedynie w wyjątkowych okolicznościach</i>	1
mało prawdopodobne	<i>istnieje małe prawdopodobieństwo zaistnienia tego zdarzenia</i>	2
umiarkowanie możliwe (średnie)	<i>wydarzenie jest średnio możliwe; w niektórych przypadkach zdarzenie takie może zaistnieć</i>	3
prawdopodobne	<i>zdarzenie jest bardzo prawdopodobne</i>	4
prawie pewne	<i>oczekuje się, iż zdarzenie takie nastąpi</i>	5

Tabela Nr 2. Jakościowo-ilościowa ocena skutków ryzyka

Hasłowy opis skutku	Opis szczegółowy	Potencjalne skutki ryzyka w skali 1-5
nieznaczny	<i>mały wpływ na realizację zadania i osiągnięcie celu, nie rodzi skutków prawnych, nie ma wpływu na bezpieczeństwo pracowników, bardzo mały skutek finansowy</i>	1
mało znaczący	<i>bez skutków o wymiarze prawnym, ma wpływ na wykonywane zadanie, nie ma wpływu na bezpieczeństwo pracowników, niewielki skutek finansowy</i>	2
umiarkowany (średni)	<i>rodzi umiarkowane konsekwencje prawne, ma wpływ na realizację zadania i jakość rezultatów, zagrożenie terminu realizacji zadań, średni skutek finansowy</i>	3
poważny	<i>poważne skutki prawne, poważne zagrożenie terminu realizacji zadań, poważne straty finansowe; ujemny wpływ na bezpieczeństwo pracowników</i>	4
katastrofalny	<i>przerwanie, załamanie się realizacji zadania, wysokie straty finansowe, utrata dobrego wizerunku w środowisku i w oczach opinii publicznej, poważne konsekwencje dla zdrowia i życia</i>	5

§ 5

1. Na podstawie oszacowania prawdopodobieństwa oraz wpływu/skutków ryzyka określa się istotność ryzyka oraz dokonuje się oceny istotności danego ryzyka według przyjętych kryteriów oceny.
2. Istotność ryzyka jest iloczynem prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka i potencjalnych skutków/wpływu ryzyka według wzoru:

$$\text{Istotność ryzyka} = \text{prawdopodobieństwo} \times \text{wpływ/skutek}$$

3. Istotność ryzyka /obliczona w powyższy sposób umożliwia opracowanie rankingu ryzyk uporządkowanych w kolejności od najpoważniejszych do najmniej poważnych.
4. Po uprzednim przypisaniu istotności każdemu z ryzyk, należy określić, w jakim stopniu (na ile) dane ryzyko zagraża realizacji konkretnego zadania. Do tego celu można posłużyć się skalą ryzyka: bardzo wysokie, wysokie, średnie, niskie.
5. Aby przypisać właściwą wartość każdemu z ryzyk, należy:
  1. nanieść współrzędne – skutki/wpływ ryzyka na osi Y oraz prawdopodobieństwo na osi X; naniesiony punkt (ryzyko) jest górnym prawym kątem kwadratu o wartości odpowiadającej istotności ryzyka; lub
  2. nanieść odpowiednio wartość istotności ryzyka i odczytać wyniki.
6. Pozycja w określonym kwadracie pomaga ustalić stopień istotności ryzyka oraz określa kryterium oceny istotności ryzyka.

Skutki ryzyka
(SR)

5	5	10	15	20	25
4	4	8	12	16	20
3	3	6	9	12	15
2	2	4	6	8	10
1	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5

Prawdopodobieństwo ryzyka
(PR)

Legenda

⇒ ryzyko bardzo wysokie

⇒ ryzyko wysokie

⇒ ryzyko średnie

⇒ ryzyko niskie

§ 6

Przyjęto następujące kryteria oceny istotności ryzyka:

1. **ryzyko bardzo wysokie** – jest poważnym zagrożeniem dla funkcjonowania procesu, prowadzi lub doprowadziło do strat finansowych, przez co wpływa na kluczową działalność jednostki, należy podjąć natychmiastowe działania naprawcze,
2. **ryzyko wysokie** – wiąże się z brakami w środowisku kontrolnym i procedurach kontrolnych, które mogą potencjalnie wpłynąć na kluczową działalność jednostki, zaleca się podjęcie działań naprawczych,
3. **ryzyko średnie** – nieprecyzyjne procedury, które w przypadku braku zmian, wciąż mogą wywierać wpływ na kluczową działalność jednostki, należy monitorować i sprawdzać,
4. **ryzyko niskie** – pojedyncze błędy i braki w dokumentacji, nie zmieniające obrazu całego procesu, posiadające niewielkie znaczenie dla organizacji, należy monitorować i w miarę potrzeby sprawdzać, czy jest prawidłowo kontrolowane.

IV. Reakcja na ryzyko. Kontrola ryzyka (mechanizmy kontrolne)

§ 7

1. Mając „uporządkowane” ryzyka, po wcześniejszej ocenie ich istotności, należy zdecydować o sposobie „obsługi” ryzyka, czyli zaplanować odpowiednie reakcje, zanim ryzyka się ujawnią (lub nie ujawnią) w rzeczywistości.
2. Mechanizmy kontroli wewnętrznej podejmowanego ryzyka obejmują działania, procedury lub operacje podejmowane przez kierownictwo w celu zwiększenia prawdopodobieństwa osiągnięcia zamierzonych celów/zadań.
3. Mechanizmy kontroli stanowią reakcję na ryzyko – mają na celu zmniejszenie zidentyfikowanej niepewności wyników.
4. Mechanizmy kontrolne są proporcjonalne do ryzyka.
5. Mechanizmy kontroli występują na wszystkich szczeblach zarządzania i odnoszą się do wyników procesu analizy ryzyka.
6. Celem mechanizmów kontrolnych jest ograniczenie ryzyka. Do ogólnych mechanizmów kontrolnych należy:
  1. dokumentowanie systemu kontroli zarządczej,
  2. dokumentowanie i rejestrowanie operacji finansowych i gospodarczych,
  3. podział obowiązków,
  4. weryfikacja, w tym kontrola wstępna, bieżąca i końcowa,
  5. wydzielenie lub wyznaczenie osoby do prowadzenia kontroli (funkcjonalnej i instytucjonalnej),
  6. nadzór,
  7. rejestrowanie odstępstw,
  8. ochrona zasobów,
  9. zastosowanie mechanizmów kontroli systemów informatycznych,
  10. plany awaryjne,
  11. plany ciągłości działania,
  12. plany ochrony fizycznej,
  13. ankiety,
  14. wskaźniki wydajności, efektywności itp.

V. Monitorowanie i ocena

§ 8

1. Ocena systemu kontroli zarządczej winna być prowadzona w sposób ciągły.
2. Należy monitorować skuteczność poszczególnych elementów, aby zidentyfikowane problemy i na bieżąco je rozwiązywać.
3. Do oceny systemu kontroli zarządczej, w tym zarządzania ryzykiem uwzględnia się również wyniki: kontroli zewnętrznych, kontroli/audytów wewnętrznych oraz samooceny.
4. Każdego roku przeprowadza się udokumentowaną analizę/aktualizację ryzyka w oparciu o wyznaczone cele/zadania na dany rok.
5. Koordynator zarządzania ryzykiem we współpracy z kierownikami referatów przedstawia na naradzie kadry kierowniczej, prowadzonej przez Wójta zidentyfikowane ryzyka o najwyższej istotności.
6. Kierownik jednostki ma pełną swobodę w doborze i ocenie środków oraz metod nadzoru nad procesem zarządzania ryzykiem.

Wójt Gminy Czarna
Dobrzański
Edward Dobrzański

Załącznik nr 2 do zarządzenia nr 85/2010
Wójta Gminy Czarna z dnia 1.10.2010r.

Tabela - Rejestr ryzyka – wzór

Cel/Zadanie	Ryzyko	Właściciel ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Wpływ/Skutek /Strata	Istotność ryzyka	Istniejące mechanizmy kontrolne	Planowane mechanizmy kontrolne

Wójt Gminy Czarna
Edward Dobrzański
Edward Dobrzański